

Dokument nr. 8:67

(1999-2000)

Forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm og Terje Knudsen om salg av statens eierandeler i AS Olivin

Til Stortinget

Bakgrunn for forslaget

Forslagsstillerne mener staten v/Næringsdepartementet bør avhende aksjene i mineralselskapet AS Olivin. Det vil være av betydning å få private kompetente eiere inn i virksomheten som kan bidra til å bedre bedriftens konkurransevne. Videre vil et salg gi betydelige inntekter.

Innledning

AS Olivin er verdens største produsent av olivinprodukter, med brudd og produksjonsanlegg på Åheim i Vanylven kommune i Møre og Romsdal. Selskapet ble stiftet i 1948 av den norske stat. Aksjekapitalen er på 48 mill. kroner. Staten eier 99,99 pst. av aksjene. Selskapet hadde ved utgangen av 1997 232 ansatte.

Selskapets hovedprodukt er olivinsand anvendt som slaggdanner for råjernindustrien. Videre produseres tørkede sandprodukter, samt ildfast stein og masse. Dessuten har bedriften en avdeling på Åheim for mekanisk produksjon som blant annet produserer og selger rammer til datterselskapet Moxy Trucks AS. Jernverksindustrien avtar ca. 90 pst. av mineralproduksjonen til AS Olivin. De fleste kundene holder til på kontinentet og i England, men også en del i USA. Selskapet er eksportrettet i hele sin virksomhet og hadde i 1997 en eksportandel på om lag 90 pst.

AS Olivin har i perioden 1993-1997 styrket sin posisjon som verdens ledende produsent av industrimineralet Olivin, og oppnådde i 1994 og 1995 de beste resultatene i selskapets historie. Selskapet er imidlertid følsomt for svingninger i internasjonale konjunkturer. I 1996 ble råjernproduksjonen betydelig redusert i Europa og dette skapte svakere markedsforhold for mineralet Olivin. Den sterke posisjonen mineralet har i markedet som slaggdanner ble imidlertid opprettholdt.

AS Olivins soliditet og finansielle stilling er svært god. Bokført egenkapital var på 330 mill. kroner ved utgangen av 1997, hvilket utgjør 77 pst. av

totalkapitalen. I 1995 ble aksjekapitalen økt med 24 mill. kroner til 48 mill. kroner ved fondsemissjon. Selskapets aksjer eies av den norske stat og Fellesforbundet med henholdsvis 47 996 og 4 aksjer.

Olivin-konsernet

Foruten morselskapet AS Olivin består Olivin-konsernet av de heleide datterselskapene Moxy Trucks AS og Industrimineraler AS. Moxy Trucks AS ble stiftet i juni 1991 med japanske Komatsu og AS Olivin som eiere av henholdsvis 1/3 og 2/3 av aksjekapitalen på 30 mill. kroner. Bedriften er lokalisert ved Elnesvågen ved Molde og produserer ramlestyrte anleggsdumpere for verdensmarkedet. Etter en positiv markedsutvikling og resultatmessige overskudd for bedriften i perioden 1993-95 har markedet de etterfølgende årene vært preget av hard konkurranse og prispress. For 1997 oppnådde selskapet et resultat på 0,5 mill. kroner.

I forbindelse med en aksjeutvidelse i Moxy Trucks AS med 10 mill. kroner til 40 mill. kroner i 1996, økte AS Olivins eierandel i bedriften til 75 pst. I 1997 solgte Komatsu sine aksjer til AS Olivin. Moxy Trucks AS ble dermed et heleiet datterselskap av AS Olivin. AS Olivin kjøpte i april 1993 samtlige aksjer i Industrimineraler AS som er lokalisert i Norddal kommune på Sunnmøre. Virksomheten til bedriften er utvinning og foredling av olivin. Etter overtakelsen har bedriftens resultatutvikling vært tilfredsstillende og selskapets likviditetsmessige og finansielle stilling er bedret. Samordningen mot morselskapet AS Olivin har gått som forutsatt.

Olivin-konsernet hadde i 1997 brutto driftsinntekter på 767 mill. kroner og et resultat før skatt på 72 mill. kroner. Konsernets bemanning utgjorde 487 ansatte ved utgangen av 1997.

Situasjonsbeskrivelse

Forslagsstilleren har registrert at det er utvist betydelig interesse for kjøp av eierandeler i AS Olivin.

North Cape Minerals (NMC), som på eiersiden er dominert av amerikanere, tilbød Staten 23. februar 2000 800 mill. kroner for mineralvirksomheten. Forslagsstilleren reiste et spørsmål til tidligere nærings- og handelsminister Lars Sponheim 8. mars 2000 om saken:

«*Øystein Hedstrøm (Frp)*: Jeg har et spørsmål til nærings- og handelsministeren:

Bondevik-regjeringen åpnet i 1998 for salg av aksjer i bedrifter hvor staten har eierinteresser. Voksenåserklæringen sier det er en fordel at de fleste selskaper der staten er inne på eiersiden, også har et innslag av private eiere. North Cape Minerals har lagt inn et bud på statsaksjeselskapet Olivins mineralvirksomhet i Aheim.

Vil Regjeringen vurdere salg av eierandeler i Olivin?

Statsråd Lars Sponheim: Regjeringen har lenge signalisert at det kan være aktuelt å redusere den statlige eierandelen i A/S Olivin. Jeg viser i den forbindelse til omtalen av A/S Olivin som er gitt i St.meld. nr. 18 for 1998-99, Bedrifter hvor staten v/Nærings- og handelsdepartementet har eierinteresser.

North Cape Minerals AS viste tidlig interesse for å kjøpe A/S Olivin og har nå fremsatt et konkret tilbud med frist til 24. mars om å kjøpe A/S Olivins mineralvirksomhet på gjeldfri basis til en pris tilsvarende 800 mill. kr. North Cape Minerals har uttalt at de også er villige til å drøfte andre overdragelsesalternativer. Det ligger i dette bl.a at North Cape Minerals AS ikke ønsker å overta Moxy Trucks AS.

Før jeg går videre med denne saken, har jeg tilskrevet A/S Olivin og bedt om styrets syn på tilbudet fra North Cape Minerals.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg tror ikke det er så stor forskjell på Venstres og Fremskrittspartiets syn når det gjelder betydningen av å få private, kompetente eiere inn i tradisjonell, norsk industrivirksomhet, fordi det vil være en berikelse for disse miljøene. Man kan da få inn profesjonelle krefter som ser mulighetene for innsparinger, forbedringer osv. og kan bedre bedriftenes konkurransevne, selv om vi vet at Olivin er et solid selskap.

Det interessante her er jo hvor langt Regjeringen ønsker å gå. En ting er jo hva Venstre ønsker å gjøre, men hva kunne Regjeringen tenke seg å gjøre? Vil man ved en eventuell delprivatisering - det er jo ikke sikkert det bare er North Cape Minerals, det kan også være andre interesser inne i bildet - stoppe ved en statlig eierandel på 51 pst., altså Hydromodellen, eller ønsker man å gå lenger, slik Fremskrittspartiet ønsker?

Statsråd Lars Sponheim: Det er riktig at Olivin er en god bedrift. Den er 100 pst. statlig eid og driver en meget lønnsom høstingsvirksomhet av mineralet olivin. Det er Regjeringens oppfatning at det er en bedrift som også bør ha videre utviklingsmuligheter. Det kan best skje ved at man får med seg andre eiere som ikke bare kan tilføre kapital, men også kan tilføre kompetanse, både mot marked, mot drift og på alle måter. Dette har vi en veldig god dialog om med Olivin - styret i Olivin - som arbeider med ulike løsninger for dette.

Oppi dette har vi fått dette tilbudet fra North Cape Minerals. Det vil selvsagt bli vurdert og sett på i en slik sammenheng, men vi er ennå ikke kommet til noen konklusjoner med hensyn til hvordan vi skal gå videre med dette.

La meg også få gi uttrykk for at Olivin driver innenfor et område som har store utviklingspotensialer i Norge, og vi bør kanskje se enda mer offensivt på hvordan vi kan få til et samspill som gjør at vi kan utnytte de industrielle mulighetene i mineralnæringene. Der kan både Olivin og kapitalen i Olivin være en basis for å skape nye muligheter.»

Konklusjon - forslag

AS Olivin har vært en økonomisk suksess, sett over tid. Selv om selskapet går godt, er det sterkt avhengig av markedsforholdene i stålindustrien. En økt produksjonskapasitet hos konkurrerende produsenter kan gi økt konkurranse om priser og markedsandeler i årene som kommer.

Forslagsstilleren mener privat eierskap vil være en berikelse for selskapet. Kompetente private eiere kan bidra til nødvendig markedstilpasning, forskning, produktutvikling og nye anvendelsesområder i arbeidet med å styrke konkurransedyktigheten. Bedriftens høye egenkapital og gode inntjeningsvne vil også gi staten en god pris for aksjene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag med sikte på salg av statens aksjer i AS Olivin innen utgangen av 2000.

4. mai 2000